(וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ת״צ סָעִיף ג׳) זְמַן חֵרוּתֵנוּ, יַעֲלֶה וְיָבֹא, וְהַשִּׂיאֵנוּ, וְחוֹתֵם (ב) [ג]מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים. [ד]וְאִם אָמַר מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת (ג) (ג) וְחָזַר בּוֹ (ד) * תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, יָצָא (ה) אַחֲרֵי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא (ג) יוֹם טוֹב. וְאִם חָל בְּשַׁבָּת [ה]אוֹמֵר אֶת יוֹם (ד) (ו) הַמָּנוֹחַ הַזֶּה וְאֶת יוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה, [ו]וְחוֹתֵם (ז) * מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת (ה) [ה] (ח) וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים. (ט) [ז]וְאֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת מֵעֵין (ו) שֶׁבַע: ב (י) [ח]אֵין שְׁלִיחַ צִבּוּר (ז) מְקַדֵּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת: ג [ט]שָׁכַח לוֹמַר אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ (יא) וְאָמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא, (יב) יָצָא. הַגָּהּ: (יג) וַאֲפִלּוּ הָיָה שַׁבָּת, אִם הִזְכִּיר בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא יָצָא (בית יוסף (ד״ה כתוב) בשם ארחות חיים). וְאִם אָמַר אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ וְהִזְכִּיר בּוֹ שַׁבָּת, אֲפִלּוּ הָכִי

ג בְּרָכוֹת מ״ט (ע״א). ד תּוֹסָפוֹת דִּבְרָכוֹת י״ב (ע״א ד״ה לא). ה בֵּיצָה י״ז (ע״א). ו בְּרָכוֹת מ״ט (ע״א). ז טוּר בְּשֵׁם בַּעַל הָעִטּוּר עַל שֵׁם רַבֵּנוּ נִסִּים וּשְׁאָר פּוֹסְקִים. ח טוּר בְּשֵׁם מִנְהַג אַשְׁכְּנַז וּשְׁאָר פּוֹסְקִים. ט אָרְחוֹת חַיִּים.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [ה] וְיִשְׂרָאֵל. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ת״צ סָעִיף (קָטָן) ט׳ (ד״ה מתפלל) מִדִּינִים אֵלּוּ:

בְּאֵר הֵיטֵב

לִיצִיאַת מִצְרַיִם. וְאֵין אוֹמְרִים בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ שֶׁהֲרֵי כְּבָר אָמְרוּ וַתִּתֶּן לָנוּ ה׳ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, אָכֵן כְּשֶׁחָל בְּשַׁבָּת יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאוֹמְרִים שְׁתֵּי פְּעָמִים בְּאַהֲבָה, וְעַיֵּן בַּלְּבוּשׁ הַטַּעַם: (ג) **וְחָזַר.** פֵּרוּשׁ שֶׁחָזַר וְאָמַר מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

(ג) **יוֹם טוֹב.** רַק שֶׁטָּעָה בְּדִבּוּרוֹ. וְהַיְנוּ דַּוְקָא כְּשֶׁלֹּא הִזְכִּיר שֶׁל יוֹם טוֹב בְּאֶמְצַע אֲבָל הִזְכִּיר שֶׁל יוֹם טוֹב בְּאֶמְצַע אֲפִלּוּ חָתַם בְּשֶׁל שַׁבָּת יָצָא, וְאִם כֵּן אִם חָתַם מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים אֲפִלּוּ לֹא הִזְכִּיר שֶׁל יוֹם טוֹב בְּאֶמְצַע יָצָא. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב). וְאִם חָתַם בְּיוֹם טוֹב אוֹ בְּשַׁבָּת מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל יָצָא, וְדַוְקָא בַּתְּפִלָּה אֲבָל בַּקִּדּוּשׁ לֹא יָצָא. מָגֵן אַבְרָהָם (שם) עַיֵּן שָׁם. וְהַחֹק יַעֲקֹב (סק״ד) חוֹלֵק עַל זֶה וְכָתַב דְּגַם בַּתְּפִלָּה אֶפְשָׁר דְּלֹא יָצָא עַיֵּן שָׁם: (ד) **הַמָּנוֹחַ.** וּמִנְהָגֵנוּ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה. עַיֵּן חֹק יַעֲקֹב (סק״ג) וּבְיַד אַהֲרֹן (הגה״ט): (ה) **וְיִשְׂרָאֵל.** וְאִם חָתַם מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים וְלֹא הִזְכִּיר שַׁבָּת אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט) וּמַהֲרָ״א כֹּהֵן. אֲבָל מַהֲרַ״ם גַּלַּאנְטִ״י וּמַהֲרַ״י אַלְפַנְדָּרִ״י הִסְכִּימוּ דְּצָרִיךְ לַחֲזֹר, וְכֵן הִסְכִּים הַפְּרִי חָדָשׁ, עַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגה״ט): (ו) **שֶׁבַע.** דְּלֹא נִתְקְנָה אֶלָּא מִפְּנֵי הַמַּזִּיקִין וּבְפֶסַח הוּא לֵיל שִׁמּוּרִים: ב (ז) **מְקַדֵּשׁ.** שֶׁאֵין עָנִי בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ יַיִן. וּמִיהוּ נִרְאֶה לִי דְּאַף עַל פִּי שֶׁאֵין יַיִן בָּעִיר רַק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֲפִלּוּ הָכִי לֹא יְקַדֵּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, דְּהָא דִּמְקַדְּשִׁין בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הוּא רַק לְקַיֵּם מִנְהַג רִאשׁוֹנִים

בֵּאוּר הֲלָכָה

א * תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד). **וְעַיֵּן בַּפְּרִי מְגָדִים** (א״א סק״א) **שֶׁכָּתַב דַּאֲפִלּוּ הִתְחִיל רְצֵה, כֹּל שֶׁלֹּא אָמַר אַרְבַּע תֵּבוֹת יָכוֹל לַחֲזֹר וּלְתַקֵּן דְּהַיְינוּ שֶׁיֹּאמַר מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי צָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל בְּרָכָה אַחֶרֶת אֲפִלּוּ תֵּבָה אַחַת מִסְתַּבְּרָא דְּלֹא מְהַנֵּי תִּקּוּנוֹ,** וְדוּמְיָא דְּמַאי דְּפָסַק לְעֵיל בְּסִימָן קי״ד (ס״ו) דְּאִם שָׁכַח לְהַזְכִּיר גֶּשֶׁם יוּכַל לְתַקֵּן אֲפִלּוּ אַחַר שֶׁסִּיֵּם מְחַיֵּה הַמֵּתִים מִטַּעַם דְּכָל זֶה שַׁיָּךְ לִבְרָכָה זוֹ אֲבָל כֵּיוָן שֶׁנֶּעֱקַר לִבְרָכָה אַחֶרֶת וְאָמַר אֲפִלּוּ תֵּבָה אַחַת שֶׁל הַבְּרָכָה שְׁלִישִׁית שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לְתַקֵּן וְחוֹזֵר, וְכֵן כְּהַאי גַּוְנָא בְּאִם שָׁכַח יַעֲלֶה וְיָבוֹא וְנִזְכַּר אַחַר שֶׁהִתְחִיל תֵּבָה אַחַת מוֹדִים צָרִיךְ לַחֲזֹר לִרְצֵה, וְהָכָא נַמִי דִּכְוָותֵיהּ, **וַאֲפִלּוּ אִם לֹא הִתְחִיל בְּרָכָה אַחֶרֶת רַק שֶׁהִפְסִיק בְּאֵיזֶה דִּבּוּר קֹדֶם שֶׁחָזַר וְאָמַר מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים גַּם כֵּן יֵשׁ לְעַיֵּן טוּבָא אִם מְהַנֵּי שׁוּב תִּקּוּנוֹ, דְּאֶפְשָׁר דְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מַיְירֵי הָכָא רַק בִּשְׁתִיקָה לְבַד.** וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א (ח״א) סִימָן ל״ה בְּטַעַם דִּבְרֵי הָרִי״ף (ברכות ו.) דְּמַשְׁמַע מִנֵּיהּ דִּלְהָכִי מְהַנֵּי כְּשֶׁאָמַר בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ, מִשּׁוּם דְּהָוֵי כְּמוֹסִיף שֶׁבַח בָּאֶמְצַע, וְכֵן בְּהָאֵל הַקָּדוֹשׁ בְּשֶׁסִּיֵּם אַחַר כָּךְ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ דִּלְהָכִי מְהַנֵּי חֲזָרָתוֹ תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר גַּם כֵּן מִשּׁוּם דְּהָוֵי כְּמוֹסִיף שֶׁבַח, וּלְפִי זֶה כְּשֶׁהִפְסִיק בְּדִבּוּר אַחַר בָּאֶמְצַע דְּלֹא שַׁיָּךְ הַאי טַעְמָא יֵשׁ לַחֲזֹר. וְאַף דְּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת בְּרָכוֹת י״ב עַמּוּד א׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל לֹא, קְצָת מַשְׁמַע דְּאֵין מְחַלְּקִין בָּזֶה, **מִכָּל מָקוֹם עַל כָּל פָּנִים דִּין זֶה צָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה, וּבִפְרָט בַּדִּין הַנַּ״ל שֶׁהִתְחִיל בְּרָכָה אַחֶרֶת וַדַּאי מִסְתַּבְּרָא דְּלֹא מְהַנֵּי תִּקּוּנוֹ. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּסִימָן תקפ״ב בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה** (ד״ה אם) **בְּשֵׁם סֵפֶר מַטֵּה יְהוּדָה** (שם סק״ג) **לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ דְּגַם שָׁם מְהַנֵּי תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר כְּמוֹ בְּכָאן, וְשָׁם פָּסַק לְחָדְיָא דְּאִם הִתְחִיל בְּרָכָה אַחֶרֶת אַף שֶׁהוּא עֲדַיִן תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר חוֹזֵר, וּפְשׁוּט דְּהוּא הַדִּין בְּעִנְיָנֵנוּ:**

*** מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק״ז) **מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שֶׁהִכְרַעְנוּ וְכוּ׳,** וְהַיְינוּ דְּבַגְמָרָא (ביצה יז.) אִיתָא מַחֲלֹקֶת בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, דִּלְבֵית שַׁמַּאי מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה וּלְבֵית הִלֵּל שֶׁבַע, וּפוֹתֵחַ בְּשֶׁל שַׁבָּת וְחוֹתֵם בְּשֶׁל שַׁבָּת וּמַזְכִּיר יוֹם טוֹב בָּאֶמְצַע, רַבִּי אוֹמֵר אַף חוֹתֵם בָּהּ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים, וּמַסְקִינַן שָׁם דַּהֲלָכָה כְּרַבִּי. **וְכָתַב הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה** (הגה״ט) **דִּבְדִיעֲבַד אִם חָתַם רַק בְּשֶׁל יוֹם טוֹב יָצָא כֵּיוָן**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ב) **מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים.** וְאִם אָמַר מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל לְבַד (ג) לֹא יָצָא, וְכֵן בְּשַׁבָּת אִם לֹא אָמַר מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְאָמַר מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל גַּם כֵּן לֹא יָצָא, אַף שֶׁהִזְכִּיר בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה שֶׁל שַׁבָּת כֵּיוָן שֶׁלֹּא חָתַם בְּשֶׁל שַׁבָּת. וְכָל זֶה בֵּין בְּקִדּוּשָׁא בֵּין בִּצְלוֹתָא: (ג) **וְחָזַר בּוֹ.** הַיְינוּ שֶׁחָזַר וְאָמַר מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים: (ד) **תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר.** הַיְינוּ שֶׁלֹּא (ג) שָׁהָה מִשֶּׁגָּמַר מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת (ג) רַק כְּדֵי שָׁלֹשׁ תֵּבוֹת. וְאִם שָׁהָה יוֹתֵר מִשִּׁעוּר זֶה, לֹא מְהַנֵּי חֲזָרָתוֹ וְצָרִיךְ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה כֵּיוָן שֶׁהַחֲתִימָה הָיְתָה שֶׁלֹּא כְּהֹגֶן, (ד) אַף שֶׁהִזְכִּיר שֶׁל יוֹם טוֹב בְּאֶמְצַע: (ה) **אַחֲרֵי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּעֵת שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ הָיְתָה כְּהֹגֶן עַל דַּעַת לְסַיֵּם בְּשֶׁל יוֹם טוֹב, אֶלָּא שֶׁאַחַר כָּךְ נִכְשַׁל בִּלְשׁוֹנוֹ. וּמַשְׁמַע מִלָּשׁוֹן זֶה דְּאִם טָעָה בְּעֵת שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁהוּא שַׁבָּת, אֲפִלּוּ אִם חָזַר בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר לְאַחַר שֶׁסִּיֵּם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְסִיֵּם כַּדִּין לֹא יָצָא, אֲבָל רֹב הַפּוֹסְקִים סְבִירָא לְהוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהוּא יוֹם טוֹב יָצָא, כֵּיוָן שֶׁנִּזְכַּר בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר וְחָתַם כַּדִּין, כֵּן פָּסְקוּ הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א שֶׁגַּם הוּא מַכְרִיעַ כֵּן לַהֲלָכָה: (ו) **הַמָּנוֹחַ.** וּמִנְהָגֵנוּ לוֹמַר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, וְנַהֲרָא נַהֲרָא וּפְשָׁטֵיהּ [חֹק יַעֲקֹב (סק״ג)]: (ז) **מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְכוּ׳.** וּבְדִיעֲבַד אִם לֹא הִזְכִּיר רַק שַׁבָּת אוֹ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים לְבַד, יֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין הָאַחֲרוֹנִים אִם צָרִיךְ לַחֲזֹר אוֹ לֹא, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה מקדש) שֶׁהִכְרַעְנוּ א]דְּאִם לֹא הִזְכִּיר רַק שַׁבָּת לְבַד בְּוַדַּאי אֵין לַחֲזֹר הַבְּרָכָה מִשּׁוּם זֶה: (ח) **וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים.** וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר יִשְׂרָאֵל בְּלֹא וָי״ו וְכֵן הִסְכִּים הַמַּהַרְשַׁ״ל בְּפֶרֶק ב׳ דְּבֵיצָה (סי׳ יב), (ה) אֲבָל מִנְהָגֵנוּ כְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ: (ט) **וְאֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת וְכוּ׳.** דְּלֹא נִתְקְנָה אֶלָּא מִפְּנֵי הַמַּזִּיקִין [וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן רס״ח סָעִיף קָטָן כ׳ בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה] וּבְפֶסַח הוּא לֵיל שִׁמּוּרִים. וְאוֹמְרִים וַיְכֻלּוּ בְּקוֹל רָם וְקַדִּישׁ שָׁלֵם אַחֲרָיו [פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״ג)]: ב (י) **אֵין שְׁלִיחַ צִבּוּר מְקַדֵּשׁ וְכוּ׳.** דְּעִנְיַן הַקִּדּוּשׁ הוּא כְּדֵי לְהוֹצִיא מִי שֶׁאֵין לוֹ יַיִן וּבְפֶסַח אֵין עָנִי בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ יַיִן. (ו) וְהִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים דַּאֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין יַיִן בָּעִיר כִּי אִם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אֲפִלּוּ הָכִי אֵין לְקַדֵּשׁ: ג (יא) **וְאָמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא.** דַּהֲרֵי מַזְכִּיר עִנְיָנוֹ שֶׁל יוֹם בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא. (ז) וּמַיְירֵי שֶׁחָתַם כָּל הַבְּרָכָה כַּדִּין, דְּאִם לֹא חָתַם אֲפִלּוּ אָמַר (ח) גַּם אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ לֹא יָצָא. וְאִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁהִתְחִיל רְצֵה חוֹזֵר לְאַתָּה בְּחַרְתָּנוּ, וְאִם עָקַר רַגְלָיו חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַתְּפִלָּה, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן (קכ״ב) [קי״ז] סָעִיף ה׳. וְאִם לֹא אָמַר אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ וְגַם לֹא יַעֲלֶה וְיָבֹא רַק וְהַשִּׂיאֵנוּ, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר מוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ, אִם לֹא הִזְכִּיר חַג פְּלוֹנִי בִּפְרָט לֹא יָצָא [דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני תפילת יום טוב ס״ג). אֲבָל בִּפְרִי מְגָדִים (א״א סק״ב) מִסְתַּפֵּק בָּזֶה]: (יב) **יָצָא.** וַאֲפִלּוּ (ט) אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁחָתַם הַבְּרָכָה אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר לְאַתָּה בְּחַרְתָּנוּ: (יג) **וַאֲפִלּוּ הָיָה שַׁבָּת.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא אָמַר אַתָּה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ג) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״י) וְעוֹד כַּמָּה אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כַּמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): **(ג)** וְאַף דִּבְסִימָן ר״ו (ס״ג) פָּסְקוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דִּבְדִיעֲבַד שְׁהִיָּה לֹא הָוֵי הֶפְסֵק אֲפִלּוּ יוֹתֵר מִכְּדֵי דִּבּוּר, שֶׁאֲנֵי הָתָם שֶׁלֹּא קִלְקֵל בְּהַבְּרָכָה רַק שֶׁשָּׁהָה בֵּין הַבְּרָכָה לְהַמִּצְוָה, אֲבָל הָכָא שֶׁקִּלְקֵל וְצָרִיךְ לְתַקֵּן וְאִם שָׁהָה יוֹתֵר לֹא מְהַנֵּי תִּקּוּנוֹ: **(ג)** רֹב אַחֲרוֹנִים בְּסִימָן ר״ו (שם), וּלְפָלָא עַל פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״א) שֶׁכָּתַב אַרְבַּע תֵּבוֹת: **(ד)** מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּמַסְקָנַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ב) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּבֵאֵר הֵיטֵב (סק״ג): **(ה)** חֹק יוֹסֵף (סק״ז): **ב (ו)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וְחֹק יַעֲקֹב (סק״ו) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ט), דְּלֹא כַּטַּ״ז (סק״א): **ג (ז)** מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״א) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״י) וּפְרִי מְגָדִים (א״א סק״ב) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני תפילת יום טוב ס״ג): **(ח)** פְּרִי מְגָדִים (שם) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם): **(ט) דֶּרֶךְ הַחַיִּים** (שם). **וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֵין דִּין זֶה בָּרוּר:**

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב (שם) כתב זה אף אם חתם ביו״ט לבד שלא לחזור לראש שלא להכניס עצמו לידי ספק ברכה לבטלה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(יד) צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהַזְכִּירוֹ (מ) בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא (תשובת מהרי״ל (סי׳ ג)), מִיהוּ אִם לֹא הִזְכִּירוֹ בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא (טו) אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר (בית יוסף (ד״ה כתוב)). וּשְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁשָּׁכַח לְהַזְכִּיר שֶׁל יוֹם טוֹב בְּשַׁחֲרִית, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן קכ״ו (ס״ג):

ד ׳בְּלֵיל רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח (ט) [ט] גּוֹמְרִין הַהַלֵּל בְּצִבּוּר בִּנְעִימָה בִּבְרָכָה תְּחִלָּה וְסוֹף, וְכֵן בְּלֵיל שֵׁנִי שֶׁל שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גָּלֻיּוֹת. הַגָּהּ: וְכָל זֶה (טז) אֵין אָנוּ נוֹהֲגִים כֵּן, כִּי אֵין אָנוּ אוֹמְרִים בַּלַּיְלָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַהַלֵּל כְּלָל:

תפח סֵדֶר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית שֶׁל פֶּסַח. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א א שַׁחֲרִית נִכְנָסִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת (א) וְקוֹרִים (מ) הַזְּמִירוֹת שֶׁל שַׁבָּת וּמִתְפַּלְּלִין תְּפִלַּת שַׁחֲרִית,

(ב) בוְגוֹמְרִין הַהַלֵּל גוּמְבָרְכִין (ג) [ב] (ג) לִקְרוֹת הַהַלֵּל) *), דוְאֵין מַפְסִיקִין בּוֹ אֶלָּא (ד) כְּדֶרֶךְ שֶׁאָמְרוּ

מַהַמְפָרְשִׁים בְּפֶרֶק ב׳ דִּבְרָכוֹת, וְכֵן נָהֲגוּ הַסְּפָרַדִּים). ד צִיְּנְתִּיו לְעֵיל סִימָן תכ״ב (ס״ד).

׳ כֵּן מִנְהַג הַסְּפָרַדִּים. א לְשׁוֹן טוּר. ב מֵימְרָא עֲרֵכִין י׳ (ע״א). ג טוּר בְּשֵׁם הָרַ״מ מְרוֹטֶנְבּוּרְג (הובא במרדכי שבת פ״ב סי׳ רפו). *) (הָרַב בְּסִימָן תרמ״ד (ס״א) פָּסַק שֶׁמְּבָרְכִין לִגְמֹר וְכֵן כָּתַב הַטּוּר בְּסִימָן זֶה, וְאַף שֶׁהָרַ״מ הָיָה מְבָרֵךְ לִקְרוֹת, הָרֹא״שׁ (ברכות פ״ב סי׳ ה) דָּחָה דְּבָרָיו, וְכָתַב הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה ומש״כ ומברכין) שֶׁכֵּן נִרְאָה

בְּאֵר הֵיטֵב

וּבְפֶסַח מַעוֹלָם לֹא הָיָה מִנְהָג לְקַדֵּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ד). וְטַ״ז (סק״א) כָּתַב אִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין יַיִן בָּעִיר לְכָל הַקָּהָל רַק לְיחִידִים יֵשׁ לְקַדֵּשׁ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לְהוֹצִיא מִי שֶׁאֵין לוֹ יַיִן. עַיֵּן שָׁם וְעַיֵּן חֹק יַעֲקֹב (סק״ו):

ג (מ) בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא. וְרֹב הָאַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ שֶׁאֵין לְהַזְכִּיר שַׁבָּת בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא. וְהַשֵּׁ״ז (סק״ב) פָּסַק דְּאַף עַל גַּב דִּבְבִרְכַּת הַמָּזוֹן וְכֵן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֵין לְהַזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא מִכָּל מָקוֹם בִּתְפִלַּת הַחַג יֵשׁ לְהַזְכִּירוֹ, וְעַיֵּן בּוֹ שֶׁהָאֲרִיךְ בָּזֶה וְהָעֲלָה לְבַסּוֹף אֲפִלּוּ לְאוֹתָם גְּדוֹלִים שֶׁאֵין מַסְפִּיקִים לְהַזְכִּירוֹ אֵין לְמִחוֹת בְּשׁוּם אָדָם אִם מַזְכִּירוֹ דְּהָא אֵין כָּאן בְּרָכָה לְבַטָּלָה אֶלָּא הַזְכָּרָה לְחוּד וְאֵין הַכְּסַד בְּכָךְ, עַיֵּן שָׁם: **ד** (ט) גּוֹמְרִין. וְכֵן הוּא עַל פִּי קַבָּלַת הָאַרִ״י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (עץ חיים שער לו פ״ב):

א (מ) הַזְּמִירוֹת. וְאוֹמְרִים מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת דְּיוֹם טוֹב נְמֵי אִקְּרֵי שַׁבָּת. דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות א), וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ״א סְעִיף קָטָן י׳ מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם: (ג) לִקְרוֹת.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [ט] גּוֹמְרִין. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּפְרִי חָדָשׁ שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם רַדְבַּ״ז (מכתי״ו חלק ח סי׳ סא) שֶׁאִם חָל בְּשַׁבָּת קוֹרִים הַלֵּל קֹדֶם וַיְכֻלּוּ, וְהָפְרִי חָדָשׁ כָּתַב שֶׁלֹּא נָהֲגוּ כֵּן רַק תְּדִיר קוֹדֵם. וְעַיֵּן בְּשוּ״ת בֵּית יְהוּדָה (או״ח סי׳ לה) בְּמַעֲשֶׂה שֶׁשָּׁעָה הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְהִתְחִיל בִּבְרָכַת הַלֵּל, אַיִן מַחֲזִירִין אוֹתוֹ בְּשְׁבִיל הַתְּדִיר שֶׁאֵינוֹ רַק לְמִצְוָה, גַּם כִּי אֵין בּוֹ חוֹבָה גְּמוּרָה שֶׁהָרֵי מִנְהָג אַשְׁכְּנַזִּים שֶׁלֹּא לְאָמְרוֹ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בַּלַּיְלָה, עַיֵּן שָׁם:

א [ב] לִקְרוֹת. וְעַיֵּן בְּשַׁאֲגַת אֲרִיֵה סִימָן ס״ט בְּסָפֵק אִם אָמַר הַלֵּל בְּיוֹם טוֹב אוֹ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּחַרְתָּנוּ וְתִתֶּן לָנוּ מִמֵּילָא לֹא הִזְכִּיר גַּם שֶׁל שַׁבָּת, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁחָזַר וְהִזְכִּירוֹ בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא שֶׁאָמַר בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וּבְיוֹם חַג פְּלוֹנִי הַזֶּה יָצָא, דְּהָא עַל כָּל פָּנִים הִזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת בְּתוֹךְ הַבְּרָכָה. וּמִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן זֶה דְּאִם גַּם בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא לֹא הִזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת לֹא יָצָא, וְיֵשׁ לְעַיֵּן דְּהָא מַזְכִּיר שַׁבָּת בִּוְהַשִּׁיאֵנוּ שֶׁאוֹמֵר וַהֲנְחִילָנוּ וְכוּ׳ שַׁבָּת וּמוֹעֲדֵי קָדָשֶׁךָ, וְאוּלַי מִשּׁוּם דְּהוּא מַזְכִּירוֹ רַק סָמוּךְ לְחָתְמָהּ לְבַד וַאֲנָן בָּעֵינַן שֶׁיְּהֵא פּוֹתֵחַ נַמִּי בְּשֶׁל שַׁבָּת כִּדְאִיתָא בְּגֶמָרָא (ביצה יז.), וְצָרִיךְ עִיּוּן: (יד) צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהַזְכִּירוֹ. כְּמוֹ שֶׁמַּזְכִּיר שֶׁנִּיהֶם בְּאַתָּה בְחַרְתָּנוּ: (טו) אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר. דְּיֵשׁ בָּזֶה פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּנָתָא אִם צָרִיךְ לְהַזְכִּירוֹ וְלָכֵן בְּדִיעֲבַד אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר, וְגַם בְּלָאו הָכִי הֲרֵי הִזְכִּיר פַּעַם אַחַת בְּאַתָּה בְחַרְתָּנוּ וְאֵינָנוּ לְעִכּוּבָא בְּדִיעֲבַד לְכֻלֵּי עָלְמָא. א וְדַע דְּהָרַבָּה אַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ שֶׁאֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה אֵין לְהַזְכִּיר שֶׁל שַׁבָּת בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא, וְכֵן הַמִּנְהָג. וְעַיֵּן בַּלְּבוּשׁ שֶׁכָּתַב טַעַם נָכוֹן לָזֶה שֶׁעִקַּר יַעֲלֶה וְיָבֹא נִתְיַסֵּד עַל הַזְכָּרָה וְעַל הַפְקָדָה, וְאֵין שַׁיָּךְ זִכָּרוֹן אֶלָּא בְּיוֹם טוֹב וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ דִּכְתִיב (במדבר י׳ י׳) ׳וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וּגו׳ (וְנִזְכַּרְתֶּם) [וְלִזָּכְרוֹן]׳ וְלֹא נִזְכַּר שָׁם שַׁבָּת כְּלָל: **ד** (טז) אֵין אָנוּ נוֹהֲגִים. הַיְינוּ בְּמִדִּינוֹת אֵלּוּ, בּוּמִנְהַג סְפָרַדִּים לוֹמַר:

בֵּאוּר הַלָּכָה

שֶׁהִזְכִּיר שַׁבָּת בְּאֶמְצַע, וְהַפְרִי חָדָשׁ וְעוֹד כַּמָּה פּוֹסְקִים חוֹלְקִים עָלָיו דְּבֵין שֶׁהִזְכִּיר שַׁבָּת לְבַד אוֹ יוֹם טוֹב לְבַד לֹא יָצָא כֵּיוָן שֶׁשִּׁנָּה הַחֲתִימָה מִמַּטְבֵּעַ שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הָיָה נִרְאֶה לְחַלֵּק דְּאִם דִּלֵּג שֶׁל שַׁבָּת לֹא יָצָא וְאִם דִּלֵּג שֶׁל יוֹם טוֹב יָצָא, דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּאַף לְרַבִּי יְהוֹסֵיף לְחַתֵּם אַף בְּשֶׁל יוֹם טוֹב הֵיינוּ רַק לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּדִיעֲבַד אִם לֹא חָתַם רַק בְּשֶׁל שַׁבָּת מוֹדֶה דְּיָצָא, דִּבְוַדַּאי לֹא פָּלִיג עַל בֵּית הִלֵּל דְּעִקַּר נֻסַּח הַבְּרָכָה הִיא רַק לְחַתֵּם בְּשֶׁל שַׁבָּת אֶלָּא דִּלְכַתְּחִלָּה הוֹסִיף אַף בְּשֶׁל יוֹם טוֹב. וְיֵשׁ הוֹכָחָה לָזֶה מֵהֲיְרוּשַׁלְמִי (ר״ה פ״ד ה״ח) דְּשָׁם אִתְּמַר בְּשֵׁם רַבִּי גּוּפָא כְּבֵית הִלֵּל דְּהָכָא, וְהָכִי אִיתָא שָׁם אִית תַּנָּיֵי תַּנֵּי פּוֹתֵחַ בְּשֶׁל שַׁבָּת וְחוֹתֵם בְּשֶׁל יוֹם טוֹב וְאִית תַּנָּיֵי תַּנֵּי פּוֹתֵחַ בְּשֶׁל יוֹם טוֹב וְחוֹתֵם בְּשֶׁל שַׁבָּת, רַבִּי אוֹמֵר פּוֹתֵחַ בְּשֶׁל שַׁבָּת וְחוֹתֵם בְּשֶׁל שַׁבָּת וּמַזְכִּיר שֶׁל יוֹם טוֹב בֵּינְתַיִם, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הֲלָכָה כְּרַבִּי עַד כָּאן לְשׁוֹן הַיְרוּשַׁלְמִי, הֲרֵי דְּרַבִּי נָקֵט שָׁם מַפְשׁ בְּבֵית הִלֵּל דְּהָכָא וּפְסָקִינַן גַּם שָׁם דַּהֲלָכָה כְּרַבִּי, וְשֶׁלֹּא יִסְתֹּר דִּבְרֵי רַבִּי אַהֲדָדֵי וְגַם הַפֶּסֶק הֲלָכָה אַהֲדָדֵי צָרִיךְ לוֹמַר דְּשָׁם קַאֵי עַל עִקַּר נֻסַּח הַבְּרָכָה וְאִלֵּיבָּא דְּבֵית הִלֵּל דְּמוֹדֵי רַבִּי דְּעִקַּר נֻסַּח הַבְּרָכָה [אַף לְעִנְיַן דִּיעֲבַד שֶׁלֹּא יָצָא אִם שִׁנָּה] הוּא לְסַיֵּם בְּשֶׁל שַׁבָּת דִּלֹּא פָּלִיג בָּזֶה עַל בֵּית הִלֵּל, וְעַל זֶה אִתְּמַר שָׁם

בֵּאוּר הַלָּכָה

א (מ) מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּכְנִיסַת יוֹם טוֹב, אֵין אוֹמְרִים מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת בְּיוֹם טוֹב רַק בְּשֶׁחָל יוֹם טוֹב בְּשַׁבָּת. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁאֵין אוֹמְרִים לְכָה דּוֹדִי בְּשֶׁחָל יוֹם טוֹב בְּשַׁבָּת אוֹ בְּחֹל הַמּוֹעֵד בְּשֶׁחָל בְּשַׁבָּת, רַק מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת אוֹמְרִים [פְּרִי מְגַדִּים (א״א ריש הסימן)]: (ג) לֹא הֶעְתַּקְתִּי פֹּרֶט זֶה לְעֵיל בְּסִימָן תכ״ב בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סְעִיף קָטָן כ״ז, דְּשָׁם עַצֶם הַדִּין שֶׁל פְּסוּק אֶחָד גַּם כֵּן לֹא בְּרִירָא כְּמוֹ שְׁכָּתַבְתִּי בְּבֵאוּר הֲלָכָה בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל לְמַפְרֵעַ עַיֵּן שָׁם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּמֵירֵי בְּיוֹם טוֹב שֶׁל פֶּסַח בִּשְׁנֵי יָמִים הָראשׁוֹנִים שֶׁגּוֹמְרִין בָּהֶם הַהַלֵּל דְּמוּכָח בְּמִגְלָה דַּף י״ז (ע״א) דְּהַהַלֵּל וּמְגִלָּה שְׁוִין, וּלְעִנְיַן מְגִלָּה כָּתַב הָרַ״ן (מגילה ד: ד״ה גמרא) בְּהָדְיָא דְּבֵין הִשְׁמִיט פְּסוּק אוֹ תֵּבָה אַחַת דִּינָן שָׁוֶה וּמִמֵּילָא פְּשׁוּט דְּהוּא הַדִּין לְעִנְיַן הַלֵּל. וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְזָהֵר מְאֹד בִּימִים שֶׁגּוֹמְרִין הַהַלֵּל שֶׁלֹּא יִקְרָא הַתֵּבוֹת בְּטָעוּת שֶׁמִּשְׁתַּנֶּה הָעִנְיָן עַל יְדֵי זֶה, דִּלְעִנְיַן מְגִלָּה מִחְמִרִינַן בָּזֶה כִּדְאִיתָא לְקַמָּן בְּסִימָן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

תר״צ סְעִיף י״ד עַיֵּן שָׁם בַּמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק ט״ז), וְהוּא הַדִּין הָכָא: (ג) לְשׁוֹן הַטּוּר בְּשֵׁם הָרַ״מ (הובא במרדכי שבת פ״ב סי׳ רפו). וְלִכְאוֹרָה אַף אִם יָכְרַךְ לִקְרוֹת אִם יְדַלֵּג מֵהַהַלֵּל גַּם כֵּן לֹא יָצָא כְּמוֹ בְּמִגְלָה, וְכַדְּפָסְקִינַן לְעֵיל בְּסִימָן תכ״ב בְּסוֹפוֹ (ס״ז) דְּאִם קָרָא וְטָעָה יַחְזֹר לַמָּקוֹם שֶׁטָּעָה, וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּסָבַר ר״מ כְּדַעַת רַאשׁוֹנָה שְׁבְּסִימָן תר״צ לְעִנְיַן מְגִלָּה סְעִיף י״ד דְּאֵין מַדְקְדְּקִין בְּטָעִיּוֹתֶיהָ דְּהֵינוּ אַף אִם לֹא קָרָא הַתֵּבָה כְּתִקּוּנָהּ גַּם כֵּן יָצָא וּמִסְתַּבְּרָא דְּהוּא הַדִּין לְעִנְיַן הַלֵּל, וְלָזֶה אָמַר אִם יֹאמַר לִקְרוֹת לֹא יִהְיֶה חֵשֶׁק בְּרָכָה לְבַטָּלָה מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם יֹאמַר לִגְמֹר אַף אִם יְדַלֵּג אוֹת אַחַת הֲרֵי לֹא גָּמַר וְיֵשׁ כָּאן חֵשֶׁק בְּרָכָה לְבַטָּלָה: (ד) לְעִנְיַן אִם הוּא עוֹמֵד בְּאֶמְצַע פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה שֶׁלֹּא יִפְסִיק. אֲכָל אִם הוּא עוֹמֵד בֵּין יִשְׁתַּבַּח לְיוֹצֵר יַפְסִיק כְּדֵי שֶׁיֹּאמַר הַלֵּל בְּצִבּוּר [דֶּרֶךְ הַחַיִּים (סדר התפילה וקריאת ההלל בר״ח ס״ב)], וְהֵינוּ אִם הוּא יוֹדֵעַ שֶׁאַחַר כָּךְ לֹא יִזְדַּמֵּן לוֹ צִבּוּר שֶׁיֹּאמְרוּ הַלֵּל:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) בשו״ע הרב (ס״ה) הביא שיש אומרים שצריך להזכיר שבת ביעלה ויבוא, וסיים 'וכסברא זו יש לנהוג לכתחילה'. **ב)** וכן הרב בסידורו (סדר הלל) כתב לומר הלל בב' לילות ראשונות של פסח.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah